

ἐπίχωσις ἔδωκεν ἐν ἀφθονίᾳ ὄστρακα ἰωνικῶν κυλικῶν μὲ γραμμικὴν διακόσμησιν δακτυλίων καὶ θετλασμένων γραμμῶν, τμήματα ἀγγείων μὲ ἐπίχρισμα (engobe) καὶ διακόσμησιν κυματίων καὶ ἐλικῶν, μελανόμορφα καὶ ἄχρωμα χονδροειδῆ θραύσματα.

*Ἄνωθεν τοῦ τάφου παρετηρήθη στρῶμα τέφρας.

Τύμβος 5. Περί τὰ 27 μ. βορείως τοῦ τύμβου 3. Ἡ γενομένη ἐνταῦθα τάφος ἀπεκάλυπεν εἰς βάθος 0,70 μ., πηλίνην λάρνακα (Πί ν. 564 β), κεκαλυμμένην διὰ κεράμων (διαστ. λάρνακος, 0,83 x 0,38 x 0,19 μ.). Ἡ λάρναξ περιείχεν ἐλάχιστα κεκαυμένα ὄστα, οὐδὲν δὲ εὐρημα ἀνευρέθη ἐντὸς αὐτῆς. Ἐξω τῆς λάρνακος ἀνευρέθησαν κυάθιον καὶ σφαιρικὸν μελαμβαφές ἀγγεῖον μετὰ λαβῆς—ὑψ. 0,075 μ.—ὁμοίῳ πρὸς ἀρύβαλλον. Εἰς βάθος 0,50 μ. ἀπὸ τῆς κορυφῆς παρετηρήθη στρῶμα τέφρας. Περισυνελέγησαν ὄστρακα ἰωνικῶν κυλικῶν καὶ χονδροειδῶν ἀγγείων.

Ἐκ τῶν γενομένων εἰς τὴν θῆσιν «Ταουσάν Τεπέ» μέχρι τοῦδε ἔρευνῶν, διεπιστώθη ἡ ὑπαρξίς ἐνός ἐκτεταμένου ἀρχαίου νεκροταφείου τοῦ τέλους τοῦ βου καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνος, ἔνθα ἐθάπτοντο ἐντὸς τύμβων.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἀνασκαφῶν ἐγένετο καθαρισμὸς καὶ ἐργασίαι συντηρήσεως τῶν κτηρίων τῶν ἀποκαλυφθέντων κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τῶν προηγουμένων ἐτῶν.

Τυχαῖα εὐρήματα Ἀβδήρων

ὑπὸ κατοίκων τῶν Ἀβδήρων παρεδόθησαν 24 χαλκᾶ νομίσματα διαφόρων τύπων καὶ ἐποχῶν καὶ ἐπιτυμβία ἕτασματικὴ στήλη φέρουσα τὴν ἐπιγραφήν:

ΜΗΝΟΛΩΡΟΣ
ΑΡΙΣΤΟΚΛΗΟΥΣ
ΧΑΙΡΕ

Διαστάσεις: Ὑψος 0,75, πλάτος 0,26, πάχος 0,14 μ. Ἐντὸς σωροῦ λίθων ἔξωθι οἰκίσκου τῆς παραλίας περισυνελέγη τράπεζα ἐλέγχου μέτρων χωρητικότητος (Πί ν. 564 γ).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ι. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

3. Προϊστορικὸς συνοικισμὸς Λαφρούδας (Ν. Ξάνθης)

Εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν ὄχθην τῆς λίμνης Λαφρούδας (περιοχὴ λιμνοθαλάσσης Βιστωνίδος - Πόρτο - Λάγο), εἰς ἀπόστασιν 6 περίπου χλμ. ΝΑ. τοῦ χωρίου Μάνδρα τοῦ νομοῦ Ξάνθης, ἐνετοπίσθη

προϊστορικὸς συνοικισμὸς¹ (Πί ν. 565 α), τοῦ ὁποῦ αἱ διαδοχικαὶ φάσεις (βάσει τῶν κεραμικῶν εὐρημάτων) εἶναι μεγάλης σημασίας διὰ τὴν μελέτην τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν. Ἡ δοκιμαστικὴ ἀνασκαφὴ ἦτο δυστυχῶς πολὺ περιορισμένη λόγῳ καιρικῶν καὶ τεχνικῶν δυσχερειῶν. Μελλοντικῶς ὁμως θὰ πρέπη νὰ ἀνασκαφῆ εἰς μεγάλην ἔκτασιν ὁ συνοικισμὸς.

Ἡ νεολιθικὴ περίοδος εἰς τὴν Δ. Θράκην εἶναι γνωστὴ κυρίως ἐκ τῶν εὐρημάτων τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Παραδημῆς, τὰ ὅποια παραμένουν μέχρι τῆς στιγμῆς ἀδημοσίευστα, καὶ ἐξ ἐπιφανειακῶν ὄστράκων περισυλλεγέντων ὑπὸ διαφόρων ἐρευνητῶν², μεταξὺ τῶν ὁποίων τὰ σχετικῶς προσφάτως εὐρεθέντα ὄστρακα τοῦ σπηλαίου τῆς Στρώμης³. Ὅλοι ὁμως αἱ ἀνακρινώσεις διὰ τὰ ἀνωτέρω εὐρήματα ἔχουν προκαταρκτικὸν χαρακτήρα καὶ τὰ παραδείγματα τῆς κεραμικῆς, τὰ ὅποια δημοσιεύονται εἶναι ὀλίγα καὶ κυρίως ἄνευ στρωματογραφικῶν ἐνδείξεων. Τὸ παρουσιαζόμενον κατωτέρω ὕλικὸν ἀφ' ἐνός ἀνήκει εἰς ἄγνωστον μέχρι τοῦδε συνοικισμὸν, ἀφ' ἑτέρου δὲ προέρχεται ἀπὸ μικρὰν δοκιμαστικὴν στρωματογραφικὴν τομὴν.

Ἡ κορυφὴ τοῦ χαμηλοῦ ὕψους, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τοῦ προϊστορικοῦ συνοικισμοῦ, ἀπέχει μόνον ὀλίγα μέτρα ἀπὸ τὴν νοτιοδυτικὴν ὄχθην τῆς λίμνης. Μέρους τοῦ συνοικισμοῦ ἔχει παρασυρθῆ ὑπὸ τῶν ὕδατων καὶ εἰς τὴν κάθετον τομὴν τῆς ὄχθης διακρίνονται ἐπάλληλα στρώματα τῆς ἐπιχώσεως (Πί ν. 565 β). Ἐπίσης ὅταν εἶναι νηνεμία, διακρίνει κανεὶς τεμάχια μεγάλων ἀγγείων ἐντὸς τῆς λίμνης.

Ἡ δοκιμαστικὴ ἀνασκαφὴ ἐγίνετο κατὰ μῆκος τῆς τομῆς τῆς ὄχθης (τομὴ μήκους 6 μ. καὶ πλάτους 2 μ.). Μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ τεταραγμένου χώματος (πάχος 0,30 - 0,35 μ.), ἡ ἐπίχωσις (συνολικοῦ ὕψους 3 μ.) ἀνεσκάφη ἐκ τῶν ἄνω μέχρι τῆς στάθμης τῶν ὑδάτων τῆς λίμνης καὶ

1. Ἀφορμὴν διὰ τὴν ἔρευναν ἔδωσαν αἱ δημοσιευθεῖσαι πληροφορίαι παρὰ τοῦ κ. Ρ. Κοψίδη εἰς τὰ Θρακικὰ Χρονικά, τεύχος 15, σ. 171 κ.ε. Ἡ ἔρευνα ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὸ διάστημα τῆς παραμονῆς μου εἰς τὰς ἀνασκαφὰς τῶν γειτονικῶν Ἀβδήρων τὸ φθινόπωρον τοῦ 1964, χάρις εἰς τὸ θερμὸν ἐνδιαφέρον καὶ τὴν τεχνικὴν βοήθειαν τοῦ κ. Νομάρχου Ξάνθης.

2. Βλ. Schachermeyer, Prähistorische Kulturen Griechenlands in RE XXII 2, 1394, τοῦ ἴδιου, Die Ältesten Kulturen Griechenlands, 132. D. French εἰς Anatolian Studies XI (1961), 103.

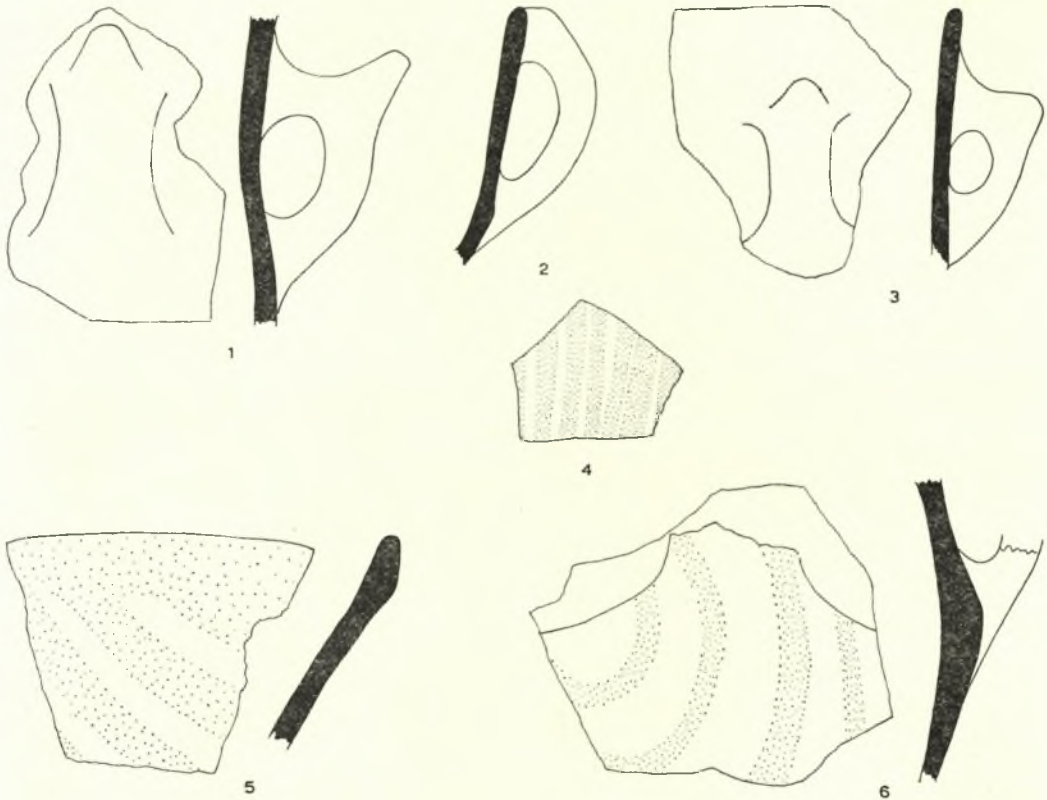
3. Γ. Μπακαλάκη, Ἀρχαιολογικὲς ἔρευνες εἰς τὴν Θράκην, 1961, 5 κ.ε. καὶ 15, εἰκ. 1, 2 καὶ πίν. 1, β - γ. Τοῦ ἴδιου εἰς AD 17 (1961/62): Χρονικά, σ. 259 - 60 καὶ Πίν. 316 γ, 317.

εφάνη ότι έχωριζετο εις δύο στρώματα κυρίως :

Τὸ ἀνώτερον, πάχους 1.50 μ., ἀποτελεῖτο ἐκ γῆς καστανῆς ἢ καστανοκιτρίνου καὶ ὀλίγων διεσκορπισμένων λεπτῶν ἀνθράκων. Εἰς ὅλον δὲ τὸ βάθος τοῦ στρώματος εὐρέθησαν συμπαγεῖς

εὐρέθησαν εἰς τὸ κατώτερον μέρος τοῦ στρώματος.

Τὸ βαθύτερον στρώμα, πάχους 1.10 μ., ἐκ γῆς ἀμμώδους κιτρινωπῆς μετὰ ἀφθόνων λεπτῶν ἀνθράκων καὶ στρώσεων τέφρας εἰς ὀρισμένα σημεία τοῦ κατωτέρου μέρους του (εἰς τὰ δύο ἄκρα

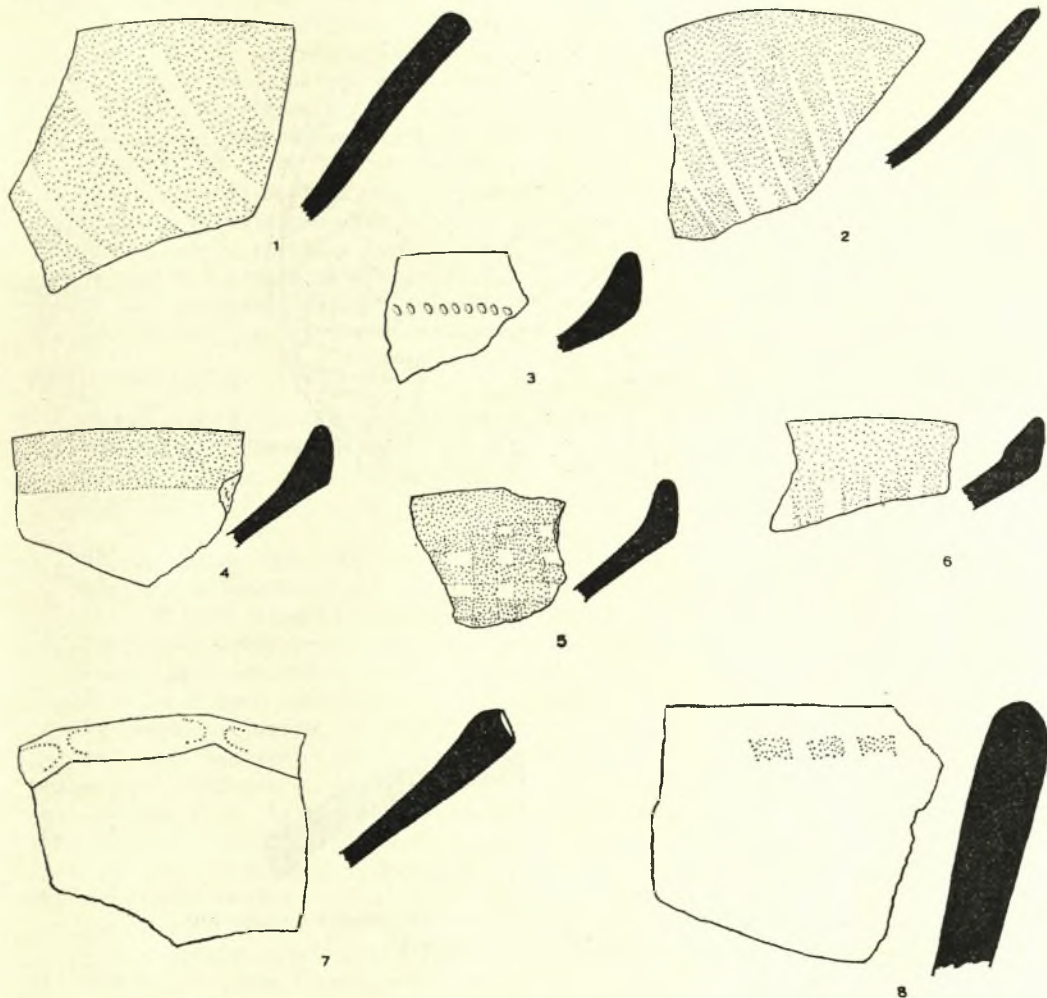
Σχέδ. 1. Λαφρούδα. Τομαὶ ὀστράκων τύπου black - topped με γραπτὴν κόσμησιν (ἀριθ. 1-3 καὶ 5, 6)
(Σχ. Ἡ. Ἀθανασιάδου)

στρώσεις ὑπολειμμάτων ὀστρέων, ἅτινα ἦσαν ἀσφαλῶς ἢ βασικὴ τροφή τῶν κατοίκων. Μεταξὺ βάθους 0,40 - 0,65 μ. εὐρέθησαν καὶ τὰ μόνα ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐξ ἠχυρωμένου πηλοῦ ἐπαλείψεως, ἰσχυρῶς κεκαυμένου μετὰ ἐκτύπων κοιλωμάτων καλάμων. Ἡ κεραμικὴ τοῦ στρώματος τούτου περιελάμβανε ἀγγεῖα μονόχρωμα καὶ γραπτὰ καὶ ἐλάχιστα δείγματα ἐγχαράκτων, ἅτινα

τῆς τομῆς) καὶ σποραδικῶν ὀστρέων μόνον, περιελάμβανε κεραμικὴν μονόχρωμον, ἐστιλβωμένην ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀλλὰ καὶ ἑτέραν κάπως χονδροειδῆ. Γενικῶς ἐπρόκειτο περὶ κεραμικῆς σκοτεινῶν ἀποχρώσεων μελανοῦ καὶ καστανοῦ χρώματος συνήθως, καλῶς ὀπτημένης. Τὸ ποσοστὸν ὁμῶς τῶν εὐρεθέντων ὀστράκων ἦτο μικρότερον τοῦ ἀνωτέρου στρώματος.

Ἐκ τῶν παρατηρήσεων τῆς κεραμικῆς δὲν ἀποδεικνύεται ἔντονος πολιτιστικός διαχωρισμός (καταστροφή) μεταξύ τῶν δύο στρωμάτων, ἀλλὰ ἐξέλιξις. Τὰ σχήματα τῶν ἀγγείων παραμένουν τὰ ἴδια, καθὼς καὶ ἡ τεχνικὴ τῆς στίλβωσης καὶ

τοῦ κιτρινωποῦ. Ἡ στίλβωσις τῶν εἶναι ἐπιμελής. Τὰ σχήματα τῶν ἀγγείων εἶναι ὅμοια μὲ τῶν μονοχρῶμων τοῦ ἀνωτέρου (νεωτέρου χρονικῶς) στρώματος, εὐρύστομα μὲ κάθετα χεῖλη ἢ μὲ κλίση πρὸς τὰ ἔσω, μὲ τοιχώματα συγκλι-

Σχέδ. 2. Λαφρούδα. Ὅστρακα τύπου black - topped μὲ ξεστήν κόσμησιν (1 - 2). Ὅστρακα (3 - 6) μὲ γραπτὴν ἢ ἐμπέστον κόσμησιν. Ὅστρακα 7 - 8. Τομαὶ μεγάλων μελανῶν ἀγγείων (Σχ. Ἡ. Ἀθανασιάδου)

οπτήσεως, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀνώτερον στρῶμα ἔχομεν μεγαλύτεραν ποικιλίαν εἰδῶν καὶ κοσμήσεως.

Κατηγορίαι κεραμικῆς

A. Βαθύτερον στρῶμα: Ἀγγεῖα μονόχρωμα

Ὁ χρωματισμός τῆς ἐπιφανείας κυμαίνεται ἀπὸ τοῦ μελανοῦ ἢ τεφροῦ μέχρι τοῦ ὑπερύθρου καὶ

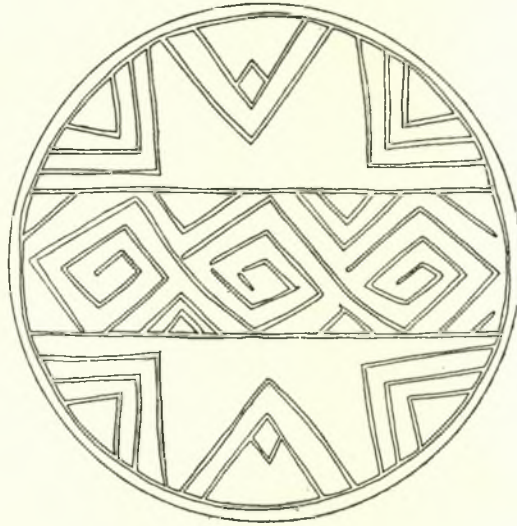
νοντα ἀποτόμως πρὸς τὴν ἐπίπεδον βάσιν (carnated). Αἱ λαβαὶ τῶν εἶναι κυρίως μαστοειδῆ ἐξογκώματα, ἔχομεν ὁμοῦς καὶ ὀριζοντίους ἢ καθέτους, κυλινδρικής διατομῆς, διατρήτους.

Ἄρκετὰ μεγάλου σχήματος ἀγγεῖα εὐρέθησαν τόσον μελανόχροα ἐστίλβωμένα, ὅσον καὶ χονδροειδῆ (μὲ ἀδρὰν ἐπιφάνειαν) κεραμόχροα.

Υπάρχουν αρκετά δείγματα της κατηγορίας black-torped red, καλώς έστιλβωμένα. Έκ των διαφόρων όστράκων αναφέρονται τεμάχια μεγάλου εύρυστόμου άγγείου, έχοντος άμφοτέρας

Αί διαστάσεις του είναι: Ύψ. 0,56, διάμ. στομίου 0,40 μ.

Ό πηλός των άγγείων είναι γενικώς τεφρόχρους, μάλλον χονδροκόκκος.

Σχέδ. 3. Λαφρούδα. Πώμα (;) άγγείου με έγχάρακτον διακόσμησιν. (Σχ. Ή. Άθανασιάδου)

τάς επιφανείας λαμπρώς έστιλβωμένας με άποχρωσιν έρυθροκιτρίνην. Άνευρέθη επίσης εις βάθος 2.50 μ. από της επιφανείας, πιθοειδές άγγειον με ύψηλόν λαιμόν, του όποιου τά τοιχώματα από του ύψους του ώμου συνέκλινον άποτόμως πρός τον έπίπεδον πυθμένα (carinated). Έπί του ώμου φέρει τέσσαρας καθέτους κυλινδρικές διατηρήτους λαβάς. Ή έξωτερική του επιφάνεια είναι μελανή, έστιλβωμένη⁴ (Πί ν. 565 γ).

4. Ένθυμίζει τύπον της Vinca B1 (βλ. V. Milojević, Chronologie der jungeren Steinzeit Mittel- und Südeuropas, πιν. 31).

B. Άνώτερον στρώμα:

α) Μονόχρωμος κεραμεική

Άγγεία καλής ποιότητας και τά περισσότερα έπιμελώς έστιλβωμένα, έχουν την επιφάνειαν μελανήν συνήθως ή καστανήν. Εις τό ίδιον στρώμα, βαθύτερον, εύρέθησαν και όστρακα με έρυθράν επιφάνειαν. Τά σχήματα των άγγείων είναι κατά τό πλείστον σκύφοι εύρύστομοι, βαθείαι φιάλαι (bowls) και άβαθη πινάκια, δέν έλλείπουν όμως και μεγαλύτερα χονδροειδούς κατασκευής πιθοειδή. Αί λαβαί των είναι κυρίως μονά

ή διπλῆ μαστοειδῆ έξογκώματα, ἔχομεν ὁμοίως καὶ καθέτους λαβὰς μὲ κερατοειδεῖς ἀπολήξεις ἢ τῆς παραλλαγῆς «thumb handle». Αἱ πλευραὶ τῶν ἀγγείων εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον τροπιδοειδεῖς (carinated). Αἱ βάσεις γενικῶς ἐπίπεδοι. Τὰ χεῖλη κάθετα ἢ μὲ κλίση ἐλαφρῶς πρὸς τὰ μέσα⁵.

Ἰδιαιτέρως ἀξιόλογος εἰς ἀριθμὸν καὶ ποικιλίαν εἶναι ἡ ὁμάς τῶν μελανῶν ἐστιλβωμένων τύπου black - topped red καὶ μὲ παραλλαγὰς brown - topped black καὶ red - topped black. Ἐσωτερικῶς εἶναι μελανόχροα, οὐχὶ πάντοτε καλῶς ἐστιλβωμένα. Σπανίως τὸ χεῖλος κλίνει πρὸς τὰ ἔξω⁶. Τὰ τοιχώματα συγκλίνουν ἀποτόμως πρὸς τὴν βάση (carinated). Τὰ σχήματα εἶναι κυρίως φιάλα (bowls), πρόχοι, κύθια. Αἱ βάσεις ἐπίπεδοι (Σχ ἐ δ. 2, 7 - 8· Σχ ἐ δ. 4, 10 - 11 - 12). Αἱ λαβαὶ κάθετοι μὲ κερατοειδεῖς ἀπολήξεις ἢ μαστοειδῆ έξογκώματα (Σχ ἐ δ. 1, 1, 3· Πί ν. 567 α, 1).

β) Γραπτὴ κεραμεικὴ

Τὰ παραδείγματα ἐν συγκρίσει μὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὄστρακων τῆς μελανῆς ἐστιλβωμένης (μονοχρώμου) κατηγορίας εἶναι ὀλίγα ἀλλὰ χαρακτηριστικὰ διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν συνδυασμῶν τῶν.

1) Ἡ ἀναφερθεῖσα ὁμάς τῶν black - topped red ἐμφανίζεται μὲ διακόσμησιν μελανῶν ταινιῶν, (Σχ ἐ δ. 1, 6· Πί ν. 566 α, 1). Ἐνθυμίζει οὕτω παραλλαγὴν τῆς γραπτῆς διακοσμήσεως black on red, γνωστῆς ἐκ πολλῶν συνοικισμῶν τῆς Μακεδονίας. Ἡ διακόσμησις γίνεται ἐπίσης καὶ διὰ ταινιῶν ἐρυθρῶν ἢ καστανῶν. Αἱ λαβαὶ τῆς κατηγορίας αὐτῆς εἶναι μαστοειδεῖς καὶ τὰ τοιχώματα πάντοτε «carinated».

2) Ὅστρακα τύπου black - topped red μὲ ξεστήν διακόσμησιν (Σχ ἐ δ. 1, 5· Σχ ἐ δ. 2, 1 - 2 Πί ν. 566 α, 5). Ἡ ἐρυθρὰ ἐστιλβωμένη ἐπιφάνεια τοῦ ἀγγείου ἀποξέεται καὶ οὕτω σχηματίζονται παράλληλοι κάθετοι ταινία.

3) Ἐπὶ καστανῆς ἢ ἐρυθρᾶς στιλπνῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας κόσμησις διὰ ταινιῶν μελανῶν ἢ καστανῶν διαφόρων ἀποχρώσεων. Ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἀγγείου εἶναι καστανὴ στιλπνὴ ἢ μελανὴ ἀμαυρὰ (matt) (Σχ ἐ δ. 1, 4· Σχ ἐ δ. 4, 4· Πί ν. 566 α, 4).

4) Ἐπὶ ἐξωτερικῆς ἐρυθρᾶς ἐπιφανείας ταινία παράλληλοι καστανόλευκοι. Ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια εἶναι μελανὴ στιλπνὴ (Σχ ἐ δ. 4, 2).

5. Συγγενεῦσον πρὸς τὰ σχήματα τῆς Παραδημῆς περισσότερο, βλ. D. French An. St. XI (1961), σ. 127 καὶ ὀλιγώτερον πρὸς τὰ τῆς Ὀλύθνου, βλ. Olynthus I, εἰκ. 71, πρᾶγμα ἀπολύτως δικαιολογημένον.

6. Βλ. D. French, ἑ.ά. εἰκ. 7, 2 - 4, 9.

5) Ἐπὶ καστανῆς στιλπνῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας διακόσμησις διὰ μελανῶν ταινιῶν. Ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια καστανὴ ἀμαυρὰ (matt). Μοναδικὸν παράδειγμα.

6) Ἐπὶ ἐρυθρᾶς ἀνοικτῆς ἐπιφανείας, ἀμαυρᾶς (matt), κόσμησις στιλπνὴ διὰ ταινιῶν ἐρυθροῦ βαθέος χρώματος.

7) Ἐπὶ καστανοκιτρίνης στιλπνῆς ἐπιφανείας διακόσμησις διὰ ταινιῶν ἐρυθροῦ χρώματος. Χαρακτηριστικὴ ἡ τεχνικὴ τοῦ ἀραιωμένου ἐρυθροῦ χρώματος εἰς τὸ κέντρον τῆς ταινίας, ἐνῶ τὰ περιγράμματα διαγράφονται ἐντόμως ἐρυθρά. Ἡ τομὴ τοῦ ὄστρακου τροπιδοειδῆς.

8) Ἐπὶ μελανῆς μετρίως ἐστιλβωμένης ἐπιφανείας ταινία διὰ παχέος ἐρυθροῦ χρώματος.

9) Ἐπὶ κιτρινολεύκου στιλπνῆς ἐπιφανείας, κόσμησις διὰ μελανῶν γραμμῶν.

10) Ἐπὶ κιτρίνης (buff) ἀμαυρᾶς ἐπιφανείας κόσμησις μόνον ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας διὰ παραλλήλων καμπύλων γραμμῶν καστανοῦ χρώματος (Σχ ἐ δ. 4, 6· Πί ν. 566 β, 8). Ὁ πηλὸς εἶναι κίτρινος λεπτός. Μοναδικὸν παράδειγμα. Πιθανότατα ἔχει εἰσαχθῆ.

γ) Κεραμεικὴ μὲ ἐγγάρακτον διακόσμησιν

Ἐλάχιστα δείγματα ἔχομεν, ἀλλὰ εἶναι χαρακτηριστικὰ. Ἡ τεχνικὴ τῶν διαφέρει ἀπὸ τὴν τῆς ἀντιστοίχου κατηγορίας τῆς Ἀνατ. Μακεδονίας. Ἐπὶ ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας καστανῆς ἢ μελανῆς στιλπνῆς καὶ ἐσωτερικῆς ἀμαυρᾶς (matt) κόσμησις δι' ἐγγάρακτων ἐπαλλήλων γωνιῶν (Πί ν. 567 α, 3· Σχ ἐ δ. 4, 9) καὶ ἄλλων γραμμικῶν κοσμημάτων. Συνήθως ἐντὸς τῶν χαραγμάτων ὑπάρχει λευκὸν χρῶμα. Ἀναφέρομεν παράδειγμα πάματος (;) ἀγγείου (διαμ. 0,14 μ.) μὲ ἐγγάρακτον διακόσμησιν (Σχ ἐ δ. 3). Ἀμφότεραι αἱ ἐπιφάνειαι τοῦ ἔχουν καστανότερον ἀπόχρωσιν ὁμοίαν μὲ τὴν τοῦ πηλοῦ ἀγγείου καὶ δὲν εἶναι ἐστιλβωμένα.

Ἐπίσης ἕτερον δεῖγμα, ὄστρακον τύπου black - topped red μὲ ἐγγάρακτον διακόσμησιν ἐπὶ τῆς ἐρυθρᾶς ἐπιφανείας καὶ λευκὸν χρῶμα ἐντὸς τῶν χαραγμάτων (Πί ν. 567 α, 6· Σχ ἐ δ. 4, 7).

Ὅστρακον ἐπίσης μὲ ἐλαφρῶς ἐξέχον χεῖλος καὶ μὲ συγκλίνον πρὸς τὸν πυθμένα τοίχωμα (carinated), φέρει ἐπὶ τῆς σχηματιζομένης ἀκμῆς ἀβαθεῖς ἐγκοπὰς καὶ κάτωθεν λοξὰς, ἐλαφρὰς αὐλακώσεις (rippled). Ἀμφότεραι αἱ ἐπιφάνειαι τοῦ εἶναι ἀμαυραὶ χρώματος καστανοῦ (Σχ ἐ δ. 4, 3· Πί ν. 567 α, 4).

Ὁ πηλὸς τῶν ἀγγείων τοῦ στρώματος τούτου εἶναι γενικῶς διὰ τὰ μονόχρωμα τεφρόχρους, μᾶλλον χονδρόκοκκος, ἐνῶ διὰ τὰ γραπτὰ ἐρυθρῶν

ἀποχρώσεων κατὰ κανόνα και χονδρόκοκκος
ἐπίσης, ἐνίοτε δὲ μὲ μαργαρυγίαν.

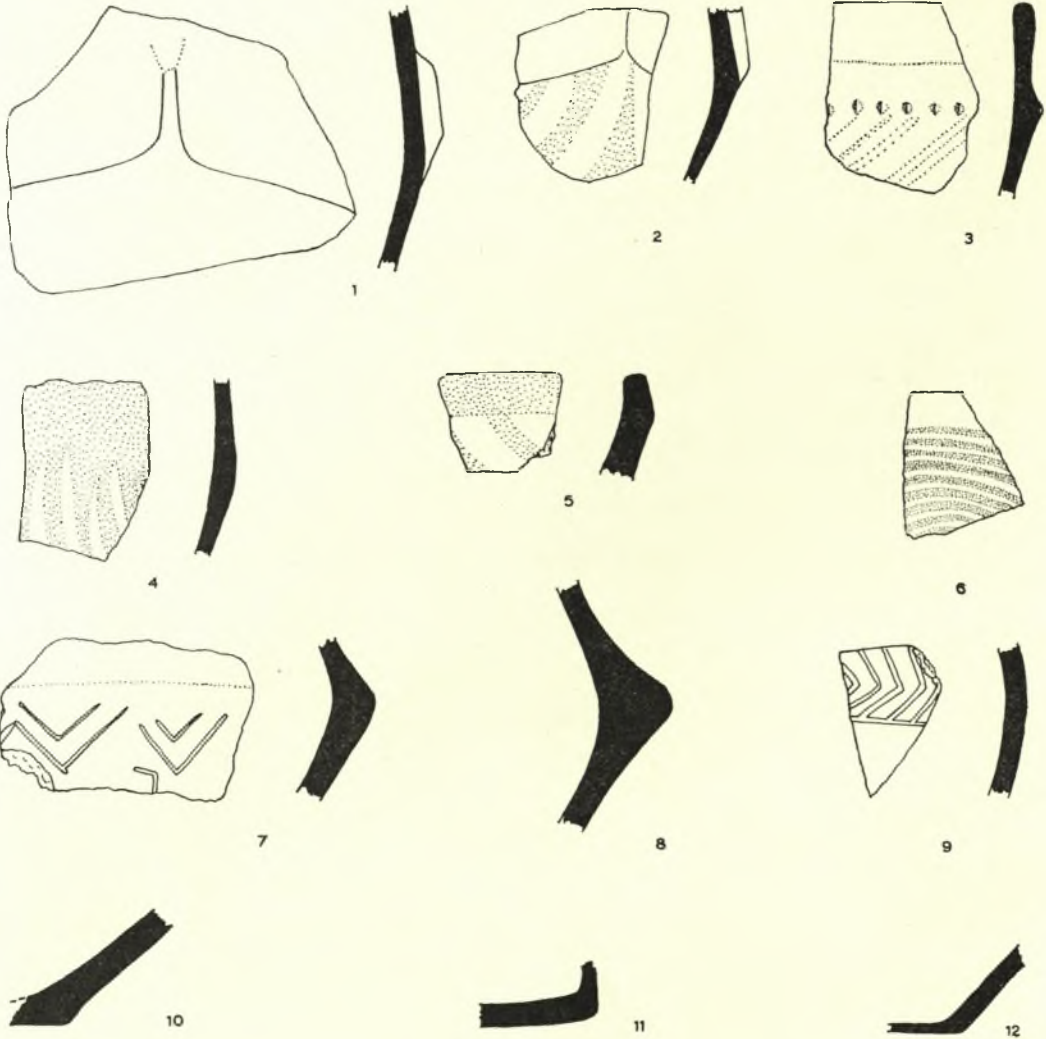
Εἰς βάθος 0,45 μ. εὐρέθη λιθινὴ διάτρητος ψηφίς
(Πί ν. 565 δ).

Διάφορα εὐρήματα

Εὐρέθησαν λεπίδες και θραύσματα πυριτολί-

Παρατηρήσεις

Χωρὶς νὰ δύνανται νὰ εἶναι ὀριστικὰ τὰ ἐκ τῆς

Σχέδ. 4. Λαφρούδα. Ὅστρακα μὲ γραπτὴν και ἐγχάρακτον κόσμησιν. Τομαὶ ἀγγείων.
(Σχ. Ἡ. Ἀθανασιάδου)

θου κιτρίνου, ὡς τῶν συνοικισμῶν τῆς Ἀνατ. Μακεδονίας, ἀλλὰ ἐπίσης και μελανοτέφρου ἀποχρώσεως. Ἐπίσης, εἰς τὸ ἀνώτερον στρώμα εὐρέθησαν λίθινα ἐργαλεῖα, τριπτήρες, ἀξίνοι (Πί ν. 567 β). Τὰ περισσότερα εἰς βάθος 0,80 - 1 μ.

Πλησίον τῆς ὄχθης, προφανῶς ἐκ τῆς παρασυρθείσης ἐπιχώσεως, εὐρέθησαν λίθινα ἰγδία.

δοκιμαστικῆς σκαφῆς προκύψαντα συμπεράσματα διὰ τὴν κεραμεικὴν, δὲν παύουν ὅμως νὰ ἔχουν σημασίαν ἰδίως τοπογραφικὴν.

1) Παρατηρεῖται παντελῆς ἔλλειψις σπειροειδοῦς και διὰ γραφίτου κοσμήσεως. Τοῦτο ὁδηγεῖ εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι πρόκειται ἴσως περὶ παλαιότερου χρονικῶς συνοικισμοῦ ἐν συγκρίσει

μέ τους γειτονικούς θρακικούς συνοικισμούς, οΐτινες έχουν τὸ εἶδος αὐτὸ τῶν διακοσμήσεων⁷. Παρ' ὅλα ταῦτα δὲν παύει νὰ ὑπάρχῃ συγγένεια με αὐτοὺς τοὺς συνοικισμούς, ἰδίως ὡς πρὸς τὰ σχήματα τῶν ἀγγείων, τὴν τεχνικὴν τῶν μελανοχρῶμων στιλπνῶν ἀγγείων καὶ τὴν κατηγορίαν τῶν black - topped.

2) Παρ' ὅλον ὅτι ἡ μελανόχρωμος κεραμεικὴ, ὡς πρὸς τὴν τεχνικὴν καὶ τὸ σχῆμα τῶν ἀγγείων, παρουσιάζει συγγένειαν με τῆς Δ. Μικρᾶς Ἀσίας (Kum tepe I b ἀλλὰ καὶ Τροία I), τῆς Θερμῆς II⁸ καὶ τῆς Πολιόχνης (periodo Azzuro)⁹, δὲν ἔχει ἰδιαίτερος στενάς ὁμοιότητας.

3) Ἐπισημαίνονται ἐπίσης σχέσεις με τὸν πολιτισμὸν τῆς Vinca A - B I καὶ τῆς Salcuta II α - β καὶ βεβαίως με τὴν Βουλγαρίαν, ἰδίως εἰς τὰ σχήματα καὶ τὰς λαβάς τῶν ἀγγείων¹⁰.

4) Ἀπὸ τοὺς συνοικισμοὺς τῆς Ἀνατ. Μακεδονίας στενώτεραι σχέσεις παρατηροῦνται με τὴν κεραμεικὴν τοῦ Πολυστύλου (black - topped), τῆς περιοχῆς Δράμας συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Πετρούσης, καὶ δυτικώτερον με τὴν Ὀλυνθον (μονόχρωμα ἀγγεῖα)¹¹.

Μὲ τὴν Θεσσαλίαν ἴσως σχετίζεται με τὰ νεολιθικά «ἀμαυρόχρωμα»¹², ἂν καὶ ἡ χρονολόγησις των ἴσως νὰ εἶναι ὑψηλότερα, καὶ με τὸν ρυθμὸν Λαρίσης.

5) Ἀξιοσημεῖωτος ἡ ἔλλειψις εἰδωλίων.

6) Χαρακτηριστικὴ ἡ ὑπαρξίς τῆς «ξεστῆς» (scraped) τεχνικῆς, δείγματα τῆς ὁποίας δὲν ἔχομεν ἐξ ἄλλων συνοικισμῶν τῆς περιοχῆς.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατηρήσεων μετὰ ἀρκετῆς βεβαιότητος δυνάμεθα νὰ ὑποστηρίξωμεν, ὅτι πρόκειται περὶ συνοικισμοῦ τῆς νεωτέρας νεολιθικῆς περιόδου.

ΑΙΚ. ΡΩΜΙΟΠΟΥΛΟΥ

7. Παραδημή, Στρώμη κ.λ.π. ἐπίσης καὶ οἱ περισσότεροι τῆς Ἀ. Μακεδονίας.

8. W. Lamb, Excavations at Thermi.

9. L. Bernabò - Brea, Poliochni (1964) τ. I, 2 καὶ πίν. XV, f τὸ ὁποῖον ὁμοιάζει με Σχ ε δ. 2, 7, πίν. XVII, g - i καὶ πίν. XII, ἐνθα ὑπάρχουν λαβαὶ ὁμοιάζουσαι πρὸς τὴν τοῦ Σχ ε δ. 4 ὑπ' ἀριθ. 1.

10. D. Berciu, Contribuții la problemele neoliticului în România în lumina noilor cercetari, εἰκ. 3, 3, τὸ εἰκονιζόμενον ἐκ Vinca ὁμοιάζει ὡς πρὸς τὸ θέμα κοσμήσεως με τὸ πῶμα τοῦ Σχ ε δ. 3, καὶ αὶ κερατοειδέεις λαβαὶ τῆς Salcuta II α καὶ β σ. 259 καὶ σ. 265, εἰκ. 97, 3, 1. Τὰ ἐκ Boian II α εἰδῶλια με τὸ διακοσμητικὸν τοὺς θέμα συγγενεῶν με τὸ ὡς ἄνω πῶμα, βλ. εἰκ. 192 Gaul, The neolithic period in Bulgaria, πίν. XL, XLI, XLII, XLIII, XLVIII, LXIX.

11. G. Mylonas, Olynthus I, 34 κ.ε.

12. V. Milojević, Ergebnisse der deutschen Ausgrabungen in Thessalien 1953 - 1958.

ΤΥΧΑΙΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

1. Νομὸς Καβάλας

1) Ξερίαις: Εἰς θέσιν «Γενὴ Μαχαλά», ἐντὸς ἀγροῦ νεωστὶ ἀροθέντος εὐρέθησαν ἑκατὸν ὄγδοῦντα ἀργυρᾶ ρωμαϊκὰ νομίσματα ἐποχῆς Δημοκρατίας καὶ πρώτων αὐτοκρατορικῶν χρόνων.

2) Ἐλευθεραί: Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἰωάννου Μανδαλιανοῦ εὐρέθη τυχαίως βυζαντινὸν «κολουροπυραμιδοειδές» κιονόκρανον φέρον ἀνάγλυφον διακόσμησιν ἐπιμελοῦς ἐργασίας. Σταυρὸς, φύλλα ἀκάνθης καὶ ἔλικες κοσμοῦν δύο ἀντιστοιχῶς πλευράς (Πίν. 568 α), ρόδαξ καὶ φύλλα κισσοῦ ὡς παραπληρωματικὰ κοσμοῦν τὴν τρίτην (Πίν. 568 β), διπλοῦς σταυρὸς ἐγγεγραμμένος εἰς κύκλον ἡμίεργος κοσμεῖ τὴν τετάρτην πλευράν. Κατὰ τὰς ἀκμὰς πλοχμὸς πεποικιλμένος με ρόδακας καὶ σταυροὺς ἐναλλάξ. Μετεφέρθη εἰς τὸ Μουσεῖον Καβάλας.

3) Εἰς Ντικελί - Τάς, Πολύστυλον, Καλλίφυτον καὶ Κεφαλάριον εὐρέθησαν τυχαίως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους θραύσματα ἀγγείων προϊστορικῆς ἐποχῆς. Παρεδόθησαν εἰς τὸ Μουσεῖον Καβάλας.

4) Ἀκροβούνιον Παγγαίου: Ἀνευρέθη μαρμαρινὴ πλάξ, φέρουσα λατινικὴν ἐπιγραφὴν.

2. Θάσος

Κατὰ τὰς ἐργασίας καθαρισμοῦ καὶ βαθύνσεως τοῦ ἀρχαίου λιμένος Θάσου εὐρέθησαν αἱ κάτωθι ἀρχαιότητες:

1. Κεφαλὴ γυναικὸς με κόμμωσιν Melonenfrisur καὶ καλύπτραν. Ἀντίγραφον ἔργου 4ου αἰῶνος π.Χ. κατασκευασθὲν κατὰ τὴν ρωμαϊκὴν ἐποχὴν (Πίν. 569 α).

2. Κεφαλὴ ἀνδρὸς με κράνος, ρωμαϊκῆς ἐποχῆς (Πίν. 568 γ - δ).

3. Ἀκέφαλον ἄγαλμα ἀνδρὸς φέροντος χλαμύδα καὶ κράνος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σφάζεται τὸ ἄκρον τοῦ λοφίου ἐπὶ τοῦ τραχήλου. Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς (Πίν. 569 β - δ).

Τὰ ὑπ' ἀριθ. 2 καὶ 3 πιθανὸν συνανήκουν.

4. Ἀκέφαλος προτομὴ ἀνδρὸς ἐπὶ ἔλλειψειδος βάσεως. Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς (Πίν. 569 ε).

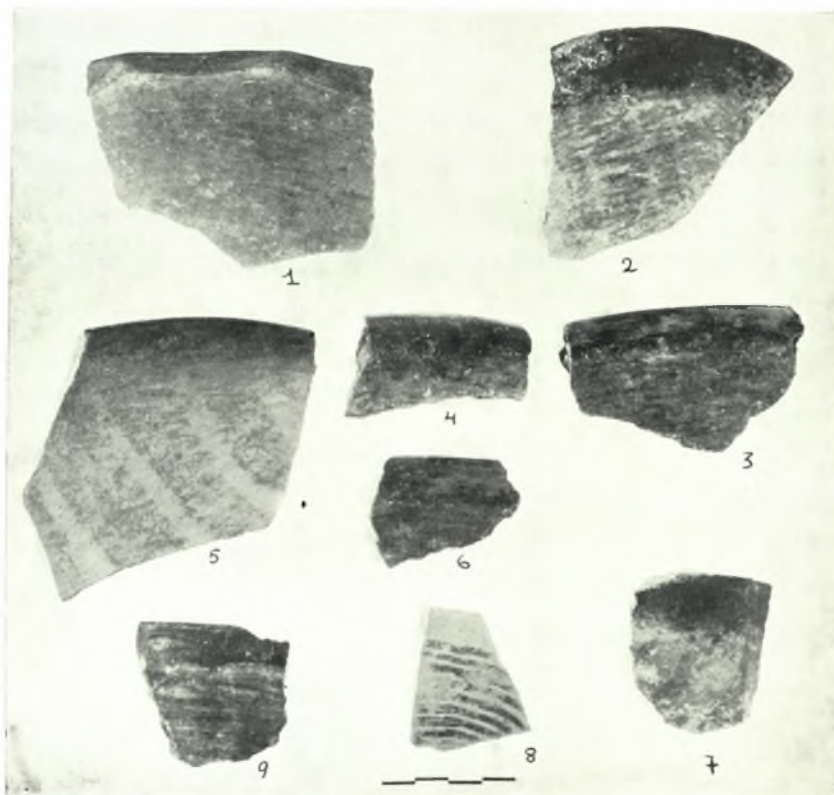
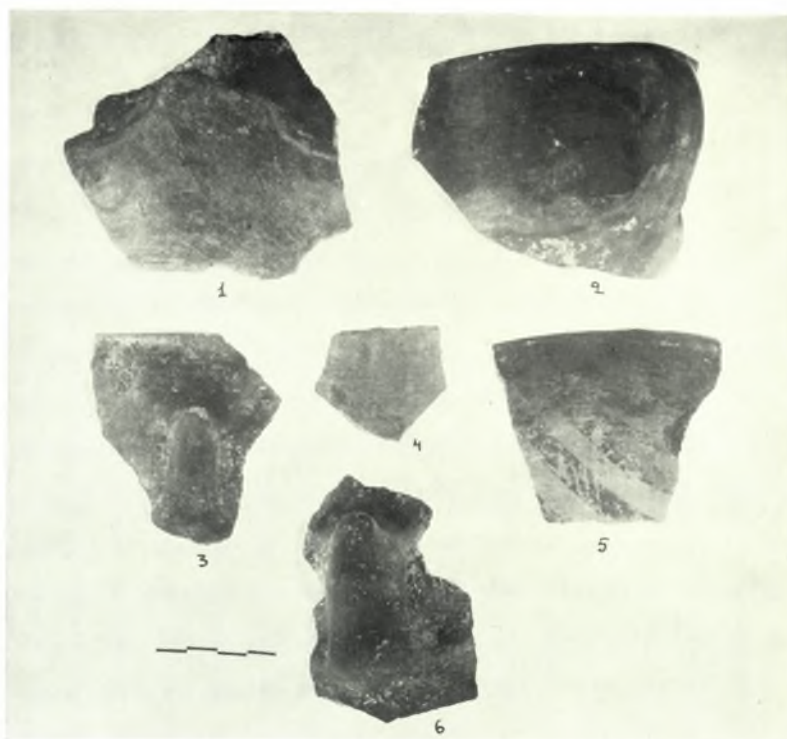
5. Ἀνάγλυφος πλάξ, ἀποτελεσθεῖσα ἐκ δύο συγκολληθέντων τεμαχίων με παράστασιν ἀνδρὸς. Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς (Πίν. 570 α, γ).

6. Ἀνάγλυφος πλάξ με παράστασιν παιδὸς. Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς (Πίν. 570 α).

7. Τμήμα ἱματίου ἀγάλματος γυναικὸς ρωμαϊκῆς ἐποχῆς. Πιθανὸν συνανήκει μετὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 (Πίν. 570 β).

Ν. Ξάνθης, Λαφρούδα: α. Γενική άποψις της λίμνης. Το μοναδικόν δένδρον παρά τὸ κέντρον τῆς εικόνας δεικνύει τὴν θέσιν τοῦ συνοικισμοῦ, β. Κάθετος τομὴ τῆς ὄχθης, εἰς ἣν διακρίνονται αἱ στρώσεις τῆς ἐπιχώσεως, γ. Ἄγγειον πιθοειδὲς πρὸ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν χωμάτων, δ. Λιθίνη ψηφίς

Ν. Ξάνθης. Λαφρούδας: α. Λαβαί και όστρακα τύπου black-torped με γραπτήν και «ξεστήν» κόσμησιν, β. Όστρακα με γραπτήν και «ξεστήν» κόσμησιν

Ν. Ξάνθης. Λαφρούδα: α. Λαβεί και ὄστρακα με ἐγχάρακτον κόσμησιν, β. Πυρήνες και λεπίδες πυριτολίθου και ἀξίνας